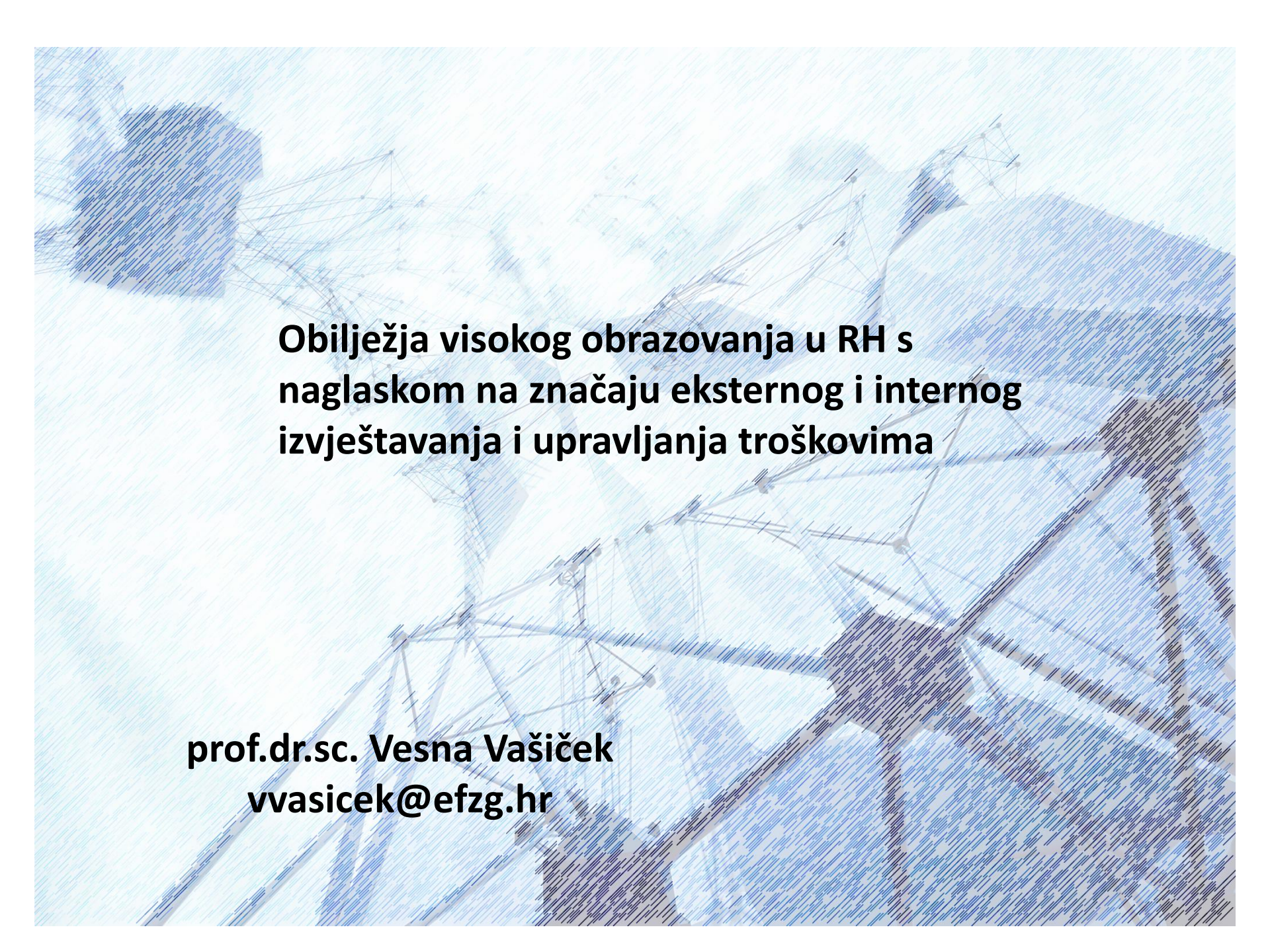

***Okrugli stol „METODE OBRAČUNA TROŠKOVA
U SUSTAVU JAVNOG VISOKOG OBRAZOVANJA“
i
predstavljanje publikacije „UPRAVLJANJE
TROŠKOVIMA I MJERENJE USPJEŠNOSTI U
SUSTAVU JAVNOG VISOKOG OBRAZOVANJA***

Ekonomski fakultet, Zagreb, 06.ožujak 2018.

**Obilježja visokog obrazovanja u RH s
naglaskom na značaju eksternog i internog
izvještavanja i upravljanja troškovima**

**prof.dr.sc. Vesna Vašiček
vvasicek@efzg.hr**

Sadržaj

- Osnovna obilježja i organizacija visokog obrazovanja u RH
- Zakonski okvir djelatnosti i financiranje visokog obrazovanja
- Računovodstvo i financijsko izvještavanje u sustavu visokog obrazovanja

Osnovna obilježja visokog obrazovanja u RH

- Visoko obrazovanje je djelatnost od javnog interesa
 - Zakonski okvir obavljanja djelatnosti
 - Javno financiranje
 - Strateški prioriteti: Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije RH , 2014
 - Europa 2020 - Strategija za inteligentni, održivi i uključivi rast (Obzor (Horizon) 2020) – znanost, inovacije i ključne tehnologije, naglašeno šest područja djelovanja
 - Strateški okvir za europsku suradnju u obrazovanju i izobrazbi
 - Sustav osiguranja kvalitete – Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) - Europski standardi i smjernice (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, ESG)

Organizacija visokog obrazovanja u RH

- **Javna i privatna visoka učilišta**
- Danas u RH djeluje:
- 132 visoka učilišta od toga 104 javna i 28 privatna.
- Javna visoka učilišta su: 8 sveučilišta (82 sastavnice), 11 veleučilišta i 3 visoke škole.
- Privatna visoka učilišta su: 2 sveučilišta, 4 veleučilišta i 21 privatne visoke škole
- Izvor: Agencija za znanost i visoko obrazovanje,
- <http://mozvag.srce.hr/preglednik/pregled/hr/tipvu/odabir.html>).
- *Zbog razmjerno malog tržišta visokog obrazovanja i slabe mobilnosti studenata nerijetko su se uvodili novi studijski programi, što je dovelo do neopravdanog bujanja visokih učilišta i gubitka na kvaliteti. Stoga je upitna dugoročna održivost pojedinih regionalnih ustanova koje nemaju kritičnu masu za osiguranje kvalitete obrazovnog, odnosno istraživačkog rada.*
- *Na nacionalnoj razini to ujedno rezultira neodrživo velikom upisnom kvotom: ukupno je u Hrvatskoj u odnosu na broj završenih učenika srednjih škola s mogućnošću upisa visokog obrazovanja dostupno 110% mjesta za upis samo na javnim visokim učilištima, odnosno čak 123,4% ako se računaju i privatna visoka učilišta, dok je u EU-u prosjek upisanih na razini 84% od broja maturanata. Dodatno tome, u Hrvatskoj se očekuje i demografsko smanjenje naraštaja koji će završavati srednjoškolsko obrazovanje.*
- *Izvor: Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije Republike Hrvatske, Narodne novine 124/2014)*

Financiranje visokog obrazovanja

- OČEKIVANI UČINCI MODELA FINANCIRANJA
 - Model financiranja bi trebao odgovoriti na više izazova:
 - kroz javno financiranje učiniti visoko obrazovanje dostupnim što većem broju studenata,
 - osigurati kompetitivnost znanstvene i nastavne djelatnosti u nacionalnim i međunarodnim okvirima uvažavajući autonomiju sveučilišta i strategije vladinih programa,
 - urediti potrošnju javnih sredstava i cjelovito financiranje visokih učilišta na transparentnim osnovama,
 - utvrditi „vrijednosti za novac“ i prezentirati na usporediv način postignuće strategije i ciljeva visokih učilišta i njihov doprinos razvoju društva.
- Financiranje visokog obrazovanja u **europskim zemljama** razlikuje se po
 - omjerima i načinima javnog financiranja,
 - modelima financiranja visokog obrazovanja koji su se u europskim zemljama razvijali od proračuna po stavkama do proračuna u ukupnom iznosu (*lump sum*) s različitim kriterijima alokacije:
 - dodjeljivanje u cjelovitom iznosu (engl. lump-sum allocations)
 - određivanje na temelju formule (engl. formula based appropriations)
 - određivanje na temelju utvrđenih ciljeva/rezultata (engl. appropriations by target agreement) – navedeni model ima manje ili više inačica kao: funding agreement, performance agreement, management by objectives.

Zakonski okvir djelatnosti i financiranje visokog obrazovanja u RH

- Djelatnost visokog obrazovanja regulirana je Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju
- (Narodne novine broj 123/2003, 198/2003, 105/2004, 174/2004, 2/2007 - OUSRH, 46/2007, 5/2009, 63/2011, 94/2013, 139/2013, 101/2014 i 60/2015, - O i RUSRH, dalje ZZDVO i Uredbom o dopuni ZZDVO Narodne novine broj 131/2017.).
- Kod javnih visokih učilišta područje javnog financiranja regulirano je propisima iz područja proračuna i javnih financija, prvenstveno Zakonom o proračunu
- (Narodne novine broj 87/2008, 136/2012, 26/2015) i
- podzakonskim aktima koji obvezuju javna visoka učilišta na primjenu pravila u području: planiranja proračuna, izvršenja proračuna, proračunskog računovodstva i financijskog izvještavanja.
- U ZZDVO-u **određeni su izvori financiranja djelatnosti visokih učilišta**, ali nije zahtijevano računovodstveno praćenje i izvještavanje potrošnje po izvorima financiranja sukladno klasifikaciji tog Zakona.
- **Područje računovodstva i financijskog izvještavanja definirano je kroz odredbe Zakona o proračunu i podzakonskih akata** tog Zakona i primjenjivo je za sve subjekte proračuna bez obzira na specifičnosti djelatnosti, dakle i na visoka učilišta kao proračunske korisnike u nadležnosti Ministarstva znanosti i obrazovanja.

Zakonski okvir djelatnosti i financiranje visokog obrazovanja u RH

- Prema čl. 107. ZZDVO izvori financiranja visokih učilišta, instituta i drugih znanstvenih organizacija su iz:
 - sredstava osnivača,
 - državnog proračuna Republike Hrvatske,
 - proračuna županija, gradova i općina,
 - školarina,
 - prihoda od znanstvenih, istraživačkih, umjetničkih i stručnih projekata, znanstvenih i stručnih elaborata i ekspertiza,
 - zaklada, donacija i pomoći,
 - prihoda od nakladničke djelatnosti,
 - prihoda ostvarenih na tržištu,
 - prihoda od imovine, udjela u trgovačkim društvima, prihoda ostvarenih od pravnih osoba iz članka 66. ovoga Zakona, kao i prihoda od ulaganja fizičkih i pravnih osoba,
 - ostalih izvora.
- Dodjela sredstava na dva načina:
 - u cjelovitom iznosu za pojedina sveučilišta, veleučilišta, visoke škole, znanstvene institute i druge znanstvene organizacije i
 - kroz dodjelu sredstava na temelju javnog poziva i mišljenja odgovarajućih povjerenstava koja imenuje ministar.
- **Programski ugovori** - Uz suglasnost ugovornih strana dio djelatnosti javnih sveučilišta može se financirati i sukladno posebnim ugovorima sklopljenima između Ministarstva i javnih sveučilišta.
- **Financiranje kroz državni proračun – planiranje izvršavanje, računovodstvo, izvještavanje i nadzor**
- Zakon o proračunu definira obveznu primjenu proračunskih klasifikacija. To su: organizacijska, ekonomska, programska, lokacijska, funkcijska, prema izvorima financiranja.
- **U financiranju visokih učilišta relevantni su:**
- **opći prihodi i primici – doznake iz proračuna**
- **namjenski prihodi i primici te**
- **vlastiti prihodi.**
- **Svrha definiranja pojma namjenski prihod i primitak u odnosu na klasifikacije očita je u određivanju prava njihova ostvarivanja i raspolaganja.**
- Vlastiti prihodi visoka učilišta i instituti ostvaruju od:
 - obrazovnih programa koji se ne smatraju studijima u smislu odredbi Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju,
 - provođenja poslijediplomskih specijalističkih studija,
 - znanstvenih, istraživačkih i umjetničkih projekata,
 - stručnih projekata, elaborata i ekspertiza,
 - nakladničke djelatnosti,
 - iznajmljivanja prostora i opreme te
 - ostalih poslova na tržištu i u tržišnim uvjetima.
- *Uputa o načinu praćenja, ostvarivanja i trošenja vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka javnih ustanova u sustavu visokog obrazovanja i znanosti uključenih u Državni proračun RH za 2015. godinu (Ministarstvo financija, 2015)*

Specifičnosti financiranja

- **Namjenski prihodi (prihodi za posebne namjene) i vlastiti prihodi** iskazuju se u državnom proračunu, **ali nisu dio novčanog tijeka sustava Državne riznice.**
 - Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna koji se donosi na godišnjoj razini predviđeno je za ustanove u visokom obrazovanju i znanosti izuzeće od uplate vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka u proračun.
- Uputom Ministarstva financija je detaljnije naznačeno planiranje, ostvarivanje, trošenje i izvještavanje o trošenju vlastitih i namjenskih prihoda javnih visokih učilišta.
 - *Ustanove u visokom obrazovanju i znanosti će i nadalje na svojim računima ostvarivati te prihode te sa svojih računa podmirivati obveze/rashode koji se financiraju iz ovih izvora. Sukladno Uputi, ostvarivanje vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka te trošenje rashoda financiranih iz ovih izvora, a izuzetih od uplate u državni proračun, pratit će se izvještajno.*

Računovodstvo i financijsko izvještavanje u proračunu

- Proračunsko računovodstvo
- Primjena modificirane obračunske osnove – omogućena je istodobna primjena obračunskog i novčanog načela
- Obvezni kontni plan – ekonomska klasifikacija
- Obveza je da se prihodi i primici planiraju, raspoređuju i iskazuju prema izvorima iz kojih potječu, a rashodi i izdaci planiraju, izvršavaju i računovodstveno prate prema izvorima financiranja.
- **Financijsko izvještavanje u proračunu razdvaja se u dva seta izvještaja prema dva provedbena propisa:**
- **Financijski izvještaji** prema Pravilniku o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu
- **Izvještaji o izvršenju proračuna** prema Pravilniku o polugodišnjem i godišnjem izvještaju o izvršenju proračuna
- Različite osnove: novčana i modificirana obračunska
- Do sada nije pronađeno adekvatno rješenje koje usklađuje financijski plan i financijske izvještaje proračunskih korisnika (visokih učilišta) s iskazom potrošnje u nadležnom proračunu i izvještajima o izvršenju proračuna.

Korisnost financijskih izvještaja u poslovnom odlučivanju

- Prezentirani računovodstveni i izvještajni sustav je opće namijene i nije prilagođen specifičnostima djelatnosti visokog obrazovanja. Eksterno izvještavanje ne može udovoljiti zahtjevima za informacijama internih korisnika (uprava visokih učilišta)
- Za donošenje upravljačkih odluka na visokim učilištima potrebne su dodatne informacije koje se osiguravaju kroz interno financijsko izvještavanje koje sadrži informacije ciljano obrađene i usmjerene odlučivanju.
- Recentna istraživanja pokazuju da interno izvještavanje nije dovoljno razvijeno.

**Publikacija „UPRAVLJANJE TROŠKOVIMA I
MJERENJE USPJEŠNOSTI U SUSTAVU JAVNOG
VISOKOG OBRAZOVANJA**

**Javno dostupna - web stranica izdavača
TIM4PIN**

Link <http://tim4pin.hr/knjige-i-prirucnici/upravljanje-troskovima-i-mjerenje-uspjesnosti-u-sustavu-javnog-visokog-obrazovanja/>

I web stranica projekta HRZZ